

LIFE21 - CCM - LV - LIFE – PeatCarbon

Purvu atjaunošana siltumnīcas efekta gāzu samazināšanai un oglekļa uzkrāšanai Baltijas jūras reģionā
Peatland restoration for greenhouse gas emission reduction and carbon sequestration in the Baltic Sea region

Iesniegums ietekmes uz vidi sākotnējam izvērtējumam Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamā dabas teritorijā (*Natura 2000*)

2023. gada novembrī

Rīgā

1. Ierosinātāja nosaukums, reģistrācijas numurs, juridiskā adrese, tālruņa numurs un elektroniskā pasta adrese:

Latvijas Universitāte, LV 90000076669, Raiņa bulvāris 19, Rīga, LV-1586, +371 29511001, mara.pakalne@lu.lv;

SIA “AGS Sistēmas”, LV 44103121243, “Dozītes”, Mazsalacas pagasts, Valmieras novads, LV-4215, +371 29961595, gints@agssystemas.lv.

2. Ierosinātāja kontaktadrese (adrese un tālruņa numurs), juridiskai personai arī rekvizīti:

Māra Pakalne, Latvijas Universitātes Botāniskais dārzs, Kandavas iela 2, Rīga, LV-1083, +371 29511001

3. Paredzētās darbības (objekta) nosaukums:

Hidroloģiskā režīma stabilizēšana dabas liegumā “Lielais Pelečāres purvs”

4. Paredzamā ietekme uz īpaši aizsargājamām dabas teritorijām, īpaši aizsargājamām sugām, īpaši aizsargājamiem biotopiem un mikroliegumiem:

4.1. *Natura 2000* teritorijas apraksta kopsavilkums:

4.1.1. *atrašanās vieta, platība, kods un karte (atbilstošā mērogā), kurā uzskatāmi attēlota Natura 2000 teritorija;*

Objekts atrodas dabas liegumā, *Natura 2000* teritorijā “Lielais Pelečāres purvs” Preiļu novada Sīļukalna pagastā, Līvānu novada Rudzātu pagastā, Jēkabpils novada Atašienes pagastā un Varakļānu novada Varakļānu pagastā, 17 km uz DR no Varakļāniem, 24 km uz R no Viļāniem, 47 km uz R no Rēzeknes, 25 km uz Z no Preiļiem, 28 km uz ZA no Līvāniem un 41 km uz A no Jēkabpils. Dabas lieguma centra koordinātes LKS-92 sistēmā ir 657370, 264347. Teritorija aizņem 5683,3 ha. Vietas kods LV0512200.

4.1.2. *Natura 2000 teritorijas izveidošanas un aizsardzības mērķi;*

Natura 2000 teritorija izveidota, lai saglabātu ES nozīmes biotopus 7110* *Aktīvi augstie purvi*, 7140 *Pārejas purvi un slīkšņas*, un 91D0* *Purvainie meži*. Teritorija ir nozīmīga dzīvotne dienastauriņu sugai lielajam skābeņu zeltainītim *Lycaena dispar* un retu un aizsargājamu putnu ligzdošanas un barošanās vieta (piemēram, dzeņiem, urālpūcei *Strix uralensis* un bikšainajam apogam *Aegolius funereus*).

4.1.3. *faktori, kas jau pirms paredzētās darbības īstenošanas negatīvi ietekmē Natura 2000 teritorijā vai potenciāli ietekmējamā teritorijas daļā esošās dabas vērtības;*

Natura 2000 teritorijā vai tās tiešā tuvumā kā negatīvi riski konstatēti neintensīva meža teritoriju izciršana, atmirušās koksnes izvākšana, cilvēka saimnieciskās darbības izraisītas izmaiņas hidroloģiskajā režīmā un virszemes ūdeņu piesārņojums. Bez datubāzē norādītajiem riskiem minama arī ugunsgrēku izcelšanās, kas ir raksturīga teritorijai ģeogrāfiskā novietojuma dēļ (tuvu dzelzceļa sliedēm) un tiek sekmeņa nosusināšanas ietekmes dēļ. Paredzētās darbības rezultātā tiks mazināta nosusināšanas ietekme daļā no *Natura 2000* teritorijas.

4.1.4. *likumsakarības un mijiedarbības, kas nosaka dabas vērtību pastāvēšanu Natura 2000 teritorijā (piemēram, atbilstošs hidroloģiskais režīms, esošie sugas pārvietošanās koridori);*

Teritorijas apkārtnē ierīkots samērā blīvs drenāžas tīkls, skarot arī dabas liegumu. Nozīmīgi nosusināšanas darbi Lielajā Pelečāres purvā veikti 20. gs. 30.–70. gados un meliorācijas grāvju kopgarums sasniedz 149,2 km. Grāvju tīkls skar pārsvarā purva perifēriālo daļu, jo īpaši meliorētajās mežu platībās D un R daļā. Praktiski visa teritorija no piegulošajām teritorijām ir norobežota ar lielizmēra kontūrgrāvjiem, ierobežojot purva tālāku attīstību. Tomēr liela mēroga kūdras ieguve teritorijā nav veikta un kūdras slāņa biezums sasniedz pat 6 m. Neskatoties uz nosusināšanas ietekmi, Lielais Pelečāres purvs joprojām ir saglabājis lielu ūdeņainību, kur ūdens noplūst no hipsometriski augstākajām vietām uz perifēriju. Dabas lieguma statuss teritorijai piešķirts jau 1977. gadā, un ilgstoša neiejaukšanās dabas procesos, iespējams, veicinājis senāko grāvju aizaugšanu un dabas vērtību saglabāšanos.

4.1.5. *teritorijas nozīme Natura 2000 teritoriju tīkla vienotībā valstī un bioģeogrāfiskajā rajonā;*

Lielais Pelečāres purvs ietilpst Lubāna zemienes un Latgales augstienes klimatiskajā rajonā, Jersikas līdzenuma apakšrajonā; Daugavas upes baseinā un Lubāna baseina un Jersikas līdzenuma mazo upju hidroloģiskajā rajonā, Ošas virszemes ūdens objektā (E109). Teritorija atrodas plašākā augsto purvu kompleksā. Kopā ar Teiču purvu uz Z tā ir iekļauta starptautiski nozīmīgu mitrāju jeb t.s. Ramsāres vietu sarakstā (The List of Wetlands of International Importance, 2015). Vairāki sūnu purvi atrodami uz D, R un A no Lielā Pelečāres purva, piemēram, Medņu pūrs, Žogotas pūrs, Steporu jeb Klajais pūrs, Jaunamerikas purvs un Aklais purvs.

4.2. *paredzētās darbības un visu iespējamo risinājumu apraksts attiecībā uz tās vietu un izmantojamo tehnoloģiju veidiem, kā arī iespējamām tiešajām, netiešajām un sekundārajām ietekmēm uz Natura 2000 teritoriju, pamatojoties uz šādu informāciju:*

4.2.1. *paredzētās darbības visas iespējamās īstenošanas vietas (pievieno karti (mērogā 1:10 000 vai citā atbilstošā mērogā), kurā uzskatāmi attēlota paredzētās darbības īstenošanas vieta, un norāda adreses un nekustamo īpašumu kadastra numurus, ja tādi ir), pamatojot to izvēli.*

Dabas lieguma “Lielais Pelečāres purvs” teritorijā septiņās vietās jeb atjaunošanas laukumos (turpmāk – AtjL) nr. 1–7 plānota līdz 276 kūdras aizsprostu ierīkošana uz meliorācijas grāvjiem (3.,

4. pielikums). Precīzs aizsprostu skaits būs zināms pēc tehniskā projekta izstrādes, ko plānots nodot līdz 2025. gada 1. augustam. Darbus plānots veikt, izmantojot būvniecības tehniku (kāpurķēžu ekskavatorus). Aizsprostošanai atlasīti grāvji vai to posmi dabas lieguma teritorijā, ne tuvāk kā 5 m no tā robežas. Aizsprostu izvietojums aptver aptuveni 37,6 km meliorācijas grāvju kopgarumu. Aizsprosti tiks izvietoti kaskādēs, katru nākamo aizsprostu plānojot, kur kumulatīvā augstuma starpība (pozitīva vai negatīva) ar iepriekšējo aizsprosta punktu ir vismaz 0,3 m.

Kūdras aizsprostu izbūve plānota Preiļu novada Sīļukalna pagastā zemes vienībā ar kadastra apzīmējumu 76780060094 (valsts īpašums) (ietver AtjL nr. 1), Līvānu novada Rudzātu pagastā zemes vienībā ar kadastra apzīmējumu 76680020025 (valsts īpašums) (ietver AtjL nr. 1, 2, 3, 4, 5), Jēkabpils novadā Atašienes pagastā zemes vienībā ar kadastra apzīmējumu 56460110001 (valsts īpašums) (ietver AtjL nr. 6 un nr. 7).

No dabas lieguma "Lielais Pelečāres purvs" robežas katram atjaunošanas laukumam tuvākās apdzīvotās vietas ir: AtjL nr. 1 – Bernāni, 0,6 km, Grigi, 1,5 km; AtjL nr. 2 – Vilcāni, 1 km; AtjL nr. 3 – Pelši, 0,9 km, Pintāni, 0,7 km, Pelečāre, 0,3 km, Mežvidi, 1,5 km; AtjL nr. 4 – Mežvidi, 2,1 km; AtjL nr. 5 – Zirnaites, 2,5 km; AtjL nr. 6 – Kristakrūgs, 0,6 km; AtjL nr. 7 – Kristakrogs, 0,2 km.

Atjaunošanas laukumā nr. 1 ir vairākas purva minerālgrunts pussalas (Lineņsola, Stonga, Opšine) un salas (Malnā sola), ap kurām izveidoti grāvju tīkli, domājams, mežsaimniecības vajadzībām. Senākā susināšanas sistēma lielā mērā dabiski aizaugusi, tomēr pārējā daļa aktīvi veic nosusināšanu. Paredzētās darbības rezultātā hidroloģiskā līmeņa stabilizēšana tiks veikta divos ES nozīmes biotopos – 7110* *Aktīvi augstie purvi* un 91D0* *Purvaini meži*. Piedāvātie hidroloģiskā režīma atjaunošanas pasākumi maz ietekmēs biotopus 9160 *Ozolu meži (ozolu, liepu un skābaržu meži)* un 9020* *Veci jaukti platlapju meži*, jo tie ir izvietoti uz minerālgrunts paaugstinājumiem, ko tiešā veidā neskar grāvju sistēma.

Atjaunošanas laukums nr. 2 ietver neregulāru grāvju tīklu, kas ir dabiski aizaudzis, kā arī Ezera (Azara) grāvi, kas ir vienīgā Deguma ezera virszemes notece. Domājas, ka Ezera grāvis ir dabiska ūdens tece, kas vēsturiski padziļināta un iztaisnota, lai samazinātu ūdens līmeni purvā Deguma ezera apkārtnē. Aizsprostojot Azara grāvja lejesteci dabas lieguma teritorijā, iespējams paaugstināt ūdens līmeni samērā lielā purva nogabalā, kur pašlaik norisinās spontāna apmežošanās pēc deguma. Grāvji ir lielā mērā dabiski aizauguši, tomēr ir konstatējama to ietekme uz purva veģetāciju un reljefu, it īpaši tuvāk purva malas zonai, tāpēc vēlams to papildus aizsprostošana. Paredzētās darbības rezultātā hidroloģiskā līmeņa stabilizēšana tiks veikta divos ES nozīmes biotopos – 7110* *Aktīvi augstie purvi* un 91D0* *Purvaini meži*.

Atjaunošanas laukumā nr. 3 ir divas grāvju sistēmas. Vecāko veido gari grāvji (> 1 km), kas dažādos virzienos dziļi iestiepjas augstajā purvā. Daudzi no tiem ir dabiski aizauguši, tomēr vairāki ir samērā dziļi ar redzamu ietekmi uz puva veģetāciju un reljefu. Otru sistēmu veido šauri, bet dziļi kartu grāvīši, kas pieslēgti dziļam un platam centrālajam grāvim, kas tālāk novadīts dziļā (>2 m) novadgrāvī, Melnupeitē. Saskaņā ar kartogrāfiskajiem materiāliem Melnupeites grāvis iziet līdz pat Deguma ezeram, tomēr dabā tā sākums ir 0,6 km no ezera. Attālums (intervāls) starp kartu grāvjiem ir mazāks nekā 10 m. Susināšanas rezultātā purva teritorija ir apmežojusies ar priedītēm un bērziņiem. Nepieciešams novērst ūdens noteci pa blīvo kartu grāvju tīklu, kā arī aizsprostot dziļākos vecā grāvju tīkla grāvjus. Paredzētās darbības rezultātā hidroloģiskā līmeņa stabilizēšana tiks veikta trīs ES nozīmes biotopos – 7110* *Aktīvi augstie purvi*, 7120 *Degradēti augstie purvi*, kuros iespējama vai noris dabiskā atjaunošanās un 91D0* *Purvaini meži*.

Atjaunošanas laukumā nr. 4 ir neregulārs susinātājgrāvju tīkls, kas daļēji dabiski aizaudzis, it īpaši tie grāvji, kas iestiepjas augstā purva teritorijā. Paredzēts aizsprostot grāvjus, kas susina augstā purva malas zonu. Dziļāk purvā esošie grāvji lielā mērā ir dabiski aizauguši. Savukārt grāvju nosprostošana uz minerālaugsneņiem augošajos mežos varētu neveicināt SEG emisiju samazinājumu, pasliktinot meža augšanas apstākļus. Biotops 9160 *Ozolu meži (ozolu, liepu un skābaržu meži)* daļēji ir izvietots hipsometriski zemākā pozīcijā nekā augstā purva kupols – purva ūdens plūsmu

daļēji pārtver grāvji uz augstā purva robežas. Paredzams, ka grāvju nosprostošana palielinās ūdens pieplūdi biotopam. Tomēr nav sagaidāma tā pastāvīga applūšana, jo no purva nākošā ūdens plūsma virzīsies uz ZA atbilstoši zemes virsmas slīpumam un pa neaizsprostotajiem grāvjiem. Paredzētās darbības rezultātā hidroloģiskā līmeņa stabilizēšana tiks veikta divos ES nozīmes biotopos – 7110* *Aktīvi augstie purvi* un 91D0* *Purvaini meži*.

Atjaunošanas laukumā nr. 5 ir viens grāvis, kas iestiepjas līdz 1,5 km dziļi aktīvā augstajā purvā. Grāvis lielā mēra dabiski aizaudzis, bet tā lejteces daļa ~200 m garā posmā ir atjaunota, pārsniedzot 1,5 m dziļumu. Grāvja aizsprostošana novērsīs nevēlamu ūdens aizplūšanu no augstā purva teritorijas un veicinās purvam raksturīgo apstākļu atjaunošanos susināšanas ietekmē apmežotās zemēs. Lai gan plānotie pasākumi ir pie DL robežas, tie neietekmēs apkārtējās teritorijas, jo tās ir norobežotas ar dziļu (~1,5 m) kontūrgrāvi. Paredzētās darbības rezultātā hidroloģiskā līmeņa stabilizēšana tiks veikta vienā ES nozīmes biotopā – 7110* *Aktīvi augstie purvi*.

Atjaunošanas laukumā nr. 6 ir divas grāvju sistēmas. Jaunākā no tām veido regulāru tīklu apmežotās teritorijās un augstā purva malas zonā, savukārt, vecāka, neregulārā sistēma iestiepjas arī augstā purva teritorijā, it īpaši susinot pārejas purvu un slīkšņu zonu, kas iesniedzas starp augstā purva kupola daļām. Plānots aizsprostot grāvjus, kas tieši veicina ūdens noplūšanu no augstā purva un tā malas zonā izvietotos purvainos mežus, kā arī starp purva kupola daļām izvietoto pārejas purvu. Paredzētās darbības rezultātā hidroloģiskā līmeņa stabilizēšana tiks veikta trīs ES nozīmes biotopos – 7110* *Aktīvi augstie purvi*, 7140 *Pārejas purvi un slīkšņas* un 91D0* *Purvaini meži*.

Atjaunošanas laukumā nr. 7 ierīkota regulāra grāvju sistēma, kuras ietekmē notiek augstā purva apmežošanās, veidojoties biotopam 91D0* *Purvaini meži*. Plānots nosprostot esošo grāvju tīklu, novēršot tālāku augstā purva degradāciju. Laukums robežojas ar privātīpašuma zemes vienību, tomēr grāvju aizsprostošana tiešā veidā neietekmēs ūdens režīmu privātīpašumā. Paredzētās darbības rezultātā hidroloģiskā līmeņa stabilizēšana tiks veikta divos ES nozīmes biotopos – 7110* *Aktīvi augstie purvi* un 91D0* *Purvaini meži*.

Ja gadījumā paredzēto darbību teritorijā neīstenos, visos plānotajos atjaunošanas laukumos turpināsies nosusināšanas negatīvā ietekme esošajā līmenī – pastiprinātas gruntsūdens līmeņa fluktuācijas, kas sekmē augstajam purvam netipiskas veģetācijas ieviešanos un purva biotopu degradēšanos, un tā rezultātā var tikt apdraudētas reto un aizsargājamo sugu dzīvotnes un augtenes. Turklāt klimata procesu kontekstā degradēta purva ekosistēma funkcionē kā SEG gāzu emisiju avots, nevis veic oglekļa akumulācija kūdrā. Antropogēnās darbības rezultātā degradētu purvu biotopu neatjaunošana ir pretrunā ar *Natura 2000* teritoriju izveidošanas principiem, valsts un plašāka reģiona mēroga dabas saglabāšanas un aizsardzības mērķiem.

4.2.2. visu iespējamo risinājumu apraksts attiecībā uz paredzētās darbības tehnoloģiju veidiem (pamatojot to izvēli);

Paredzēta kūdras aizsprostu ierīkošana, kas Latvijā līdzīgos nosusinātu augsto purvu atjaunošanas gadījumos novērtēta kā efektīvākā metode. Plānojot katru aizsprostu, jānodrošina, ka tā platums ir pietiekošs, lai spētu noturēt pa grāvi tekošo ūdeni un nenotiktu filtrācija caur vai zem aizsprosta, un lai tas netiktu aizskalots. Tāpat jāņem vērā, ka maksimālo nokrišņu apstākļos grāvi pār aizsprostu vairāk vai mazāk intensīvi šķērsos meža dzīvnieki, jo paredzams, ka pēc ilgāka laika grāvis piepildīsies ar ūdeni un tā šķērsošana būs apgrūtināta vai iespējama tikai peldus. Aizsprosta garumu plāno visā grāvja platumā un vēl papildus uz malām līdz tiešajai grāvja ietekmes zonai, kur kūdra vairs nav nosēdusies. Paredzams, ka līdz šai vietai iespējama maksimālā ūdens līmeņa celšanās maksimālo nokrišņu apstākļos. Gadījumos, ja aizsprosts ir par īsu, ūdens to apiet, izskalojot kūdru vienā vai abos aizsprosta galos, un tas nepilda savu funkciju. Aizsprosta augstumu paredz ar 0,5–1 m rezervi, ņemot vērā, ka kūdra laika gaitā sablīvēsies un sēdīsies, tādejādi aizsprosta virsma pazemināsies. Tādēļ, lai ūdens līmeni noturētu līdz grāvja krantij, aizsprostam jābūt augstākam par to.

Kūdras aizsprosta izbūvi ar ekskavatoru veic vairākos etapos. Vispirms aizsprosta vietas tiešā tuvumā un no zonas, kur paredzēts izrakt kūdras aizsprosta būvēšanai jeb no kūdras ieguves vietas, noņem veģetācijas velēnu. Velēnu novieto pagaidu uzglabāšanas vietā, kur nepārvietosies būvniecības tehnika. Aizsprosta vietā, no grāvja atbērtnes tā tuvumā un no kūdras ieguves vietas noņem mineralizētās kūdras slāni un ar to aizpilda grāvi – šāda kūdra nav piemērota kā aizsprosta materiāls, jo tai ir vājas ūdens akumulācijas spējas. Grāvja augšteces virzienā blakus aizsprosta vietai no attīrītās zonas izrok mitru kūdru tādā apjomā, kas ir pietiekama aizsprosta platumam, garumam un augstumam, veidojot lēzenu iedobi. Jāņem vērā, ka iedobe samērā strauji no malām un apakšas piepildīsies ar ūdeni, tādēļ kūdras rakšana jāveic pietiekoši ātri. Kūdras ieguves vietu var ierīkot vienā vai abās grāvja pusēs atkarībā no aizsprosta dimensijām. Ar mitro kūdru būvē aizsprostu, ar ekskavatora kausu to regulāri pieblīvējot. Pabeigtu aizsprostu pārsedz ar iepriekš noņemto veģetācijas velēnu. Tas gan novērš kūdras eroziju, gan veicina ātrāku zemsedzes atjaunošanos būvniecības darbu vietā. Tehnikas pārvietošanās ceļā aplauztos kokus savāc un izvieto grāvjos, maksimāli neatstājot sausus stumbrus, zarus un saknes purvā, kas var veicināt ugunsnedrošu situāciju.

Saskaņā ar eksperta–hidroģeologa vērtējumu un hidroģeoloģiskās modelēšanas rezultātiem, darbības rezultātā atjaunotā platība jeb platība, kurā mainīsies gruntsūdens līmenis maksimālos nokrišņu apstākļos, ir 570–794 ha. Gruntsūdens līmeņa celšanās tiešās ietekmes zonā paredzama amplitūdā ne mazāk kā 1–5 cm.

Cita efektīva metode meliorācijas sistēmas ietekmes novēršanai ir grāvju pilnīga aizbēršana. Grāvju aizbēršanas zemes darbu apjoms, un līdz ar to arī izmaksas un ietekme uz apkārtējām ekosistēmām parasti ir būtiski lielāka nekā aizsprostu kaskādes gadījumā. Grāvjus ir nepieciešams aizbērt gadījumos, kad grāvju gultne ir iedziļināta ūdeni labi vadošos nogulumos, tādus kā smilts vai grants, kur pazemes ūdens līmenis ir zemāks nekā vēlamais purva ūdens līmenis. Šajā situācijā grāvja gultne kalpo kā hidroģeoloģisks filtrācijas logs, caur kuru tiek zaudēts ūdens no purva ekosistēmas. Dabas liegumā “Lielais Pelečāres purvs” lielākā daļa grāvju ir iedziļināti tikai kūdras slānī, nesasniedzot minerālgultni, tādēļ pilnīga grāvju aizbēršana tajos nav nepieciešama. Veicot grāvju aizbēršanu, salīdzinot ar aizsprostu kaskādes izbūvi, tiktu nodarīti lielāki bojājumi esošajām ekosistēmām, jo nepieciešams iegūt lielāku materiāla apjomu grāvju gultnes piepildīšanai. Tomēr daļa grāvju Deigļu purvā (AtjL nr. 7) ir izrakti līdz minerālgruntij, kur ir rupja, labi vadoša smilts. Šajā atjaunošanas laukumā pilnīga grāvju aizrakšana būtu potenciāli piemērotāka, bet netiek plānota.

4.2.3. paredzētās darbības īstenošanai nepieciešamā zemes platība;

Darba īstenošanai ir jānodrošina būvniecības tehnikas uzglabāšana un uzturēšanās darbības teritorijā, ņemot vērā atjaunošanas laukumu novietojumu. Lai saņemtu atļauju par uzturēšanos teritorijā visās šī izvērtējuma 4.2.1. punktā minētajās kadastra vienībās (kadastra apzīmējums 76780060094, 76680020025, 56460110001), apsaimniekošanas darbu veicēji slēdz bezatlīdzības sadarbības līgumu ar zemes pārvaldītāju SIA “Latvijas valsts meži”.

4.2.4. attālums kilometros no paredzētās darbības iespējamās īstenošanas vietas līdz īpaši aizsargājamām sugām un biotopiem, kas sastopami Natura 2000 teritorijā;

Atjaunošanas laukums nr. 1 robežojas/pārklājas ar četriem ES nozīmes biotopiem – 7110* *Aktīvi augstie purvi*, 9020* *Veci jaukti platlapju meži*, 9160 *Ozolu meži (ozolu, liepu un skābaržu meži)*, 91D0* *Purvaini meži*. Aptuveni 500 m rādiusā ap AtjL nr. 1 konstatētas šādas īpaši aizsargājamas un/vai retas sēņu, ķērpju, sūnu, vaskulāro augu, bezmugurkaulnieku, putnu un zīdītāju sugas: plaisājošā rūtainē *Xylobolus frustulatus*, biežā slāņpiepe *Perenniporia subacida*, liesmainā eglīpiepe *Pycnoporellus fulgens*, pumpurainā akrokordija *Acrocordia gemmata*, sīkpunktainā artonija *Arthonia byssacea*, kastaņbrūnā artonija *A. spadicea*, iesarkanā bacīdija *Bacidia rubella*, ozolu kalīcija *Calicium quercinum*, kladonija *Cladonia stygia*, vidējā evernija *Evernia mesomorpha*,

parastais plaušķērpis *Lobaria pulmonaria*, doblapu leženeja *Lejeunea cavifolia*, īssetas nekera *Neckera pennata*, dakšveida mecgērija *Metzgeria furcata*, dzegužpirkstīte sp. *Dactylorhiza* sp., apdzira *Huperzia selago*, gada staipeknis *Lycopodium annotinum*, kārpainais segliņš *Euonymus verrucosus*, mellenāju kārkls *Salix myrtilloides*, Manerheima īsspārnis *Oxyporus mannerheimii*, robainais plakanis *Dendrophagus crenatus*, krokainais vārpstiņgliemezis *Macrogastra plicatula*, pelēkais vārpstiņgliemezis *Strigillaria cana*, asribu vārpstiņgliemezis *Clausilia cruciata*, mazais ērglis *Aquila pomarina*, mežirbe *Bonasa bonasia*, melnais stārķis *Ciconia nigra*, melnā dzilna *Dryocopus martius*, mazais mušķērājs *Ficedula parva*, dzērve *Grus grus*, lielā čakste *Lanius excubitor*, lietuvainis *Numenius phaeopus*, vidējais dzenis *Picoides medius*, trīspirkstu dzenis *P. tridactylus*, dzeltenais tārtiņš *Pluvialis apricaria*, rubenis *Tetrao tetrix*, pļavas tilbīte *Tringa totanus*, ķīvīte *Vanellus vanellus*, brūnais lācis *Ursus arctos*.

Atjaunošanas laukums nr. 2 robežojas/pārklājas ar diviem ES nozīmes biotopiem – 7110* *Aktīvi augstie purvi*, 91D0* *Purvaini meži*. Aptuveni 500 m rādiusā ap AtjL nr. 2 konstatētas šādas īpaši aizsargājamas un/vai retas augu un putnu sugas: pūkainā asinszāle *Hypericum hirsutum*, kārpainais segliņš *Euonymus verrucosus*, gada staipeknis *Lycopodium annotinum*, melnkakla gārgale *Gavia arctica*, dzērve *Grus grus*, baltmugurdzenis *Picoides leucotos*.

Atjaunošanas laukums nr. 3 robežojas/pārklājas ar trim ES nozīmes biotopiem – 7110* *Aktīvi augstie purvi*, 7120 *Degradēti augstie purvi*, kuros iespējama vai noris dabiskā atjaunošanās un 91D0* *Purvaini meži*. Aptuveni 500 m rādiusā ap AtjL nr. 3 konstatētas šādas īpaši aizsargājamas un/vai retas sūnu, augu, bezmugurkaulnieku un putnu sugas: rudens pārlapīte *Syzygiella autumnalis* (syn. *Jamesoniella autumnalis*), kailā apallape *Odontoschisma denudatum*, gada staipeknis *Lycopodium annotinum*, krasta medniekzirneklis *Dolomedes plantarius*, lielais skābeņu zeltainītis *Lycaena dispar*, mežirbe *Bonasa bonasia*, melnā dzilna *Dryocopus martius*.

Atjaunošanas laukums nr. 4 robežojas/pārklājas ar trim ES nozīmes biotopiem – 7110* *Aktīvi augstie purvi*, 9160 *Ozolu meži (ozolu, liepu un skābaržu meži)* un 91D0* *Purvaini meži*. Aptuveni 500 m rādiusā ap AtjL nr. 4 konstatētas šādas īpaši aizsargājamas augu un putnu sugas: kārpainais segliņš *Euonymus verrucosus*, apdzira *Huperzia selago*, gada staipeknis *Lycopodium annotinum*, mazais ērglis *Aquila pomarina*, niedru lija *Circus aeruginosus*, dzeltenais tārtiņš *Pluvialis apricaria*, rubenis *Tetrao tetrix*, mednis *Tetrao urogallus*.

Atjaunošanas laukums nr. 5 robežojas/pārklājas ar diviem ES nozīmes biotopiem – 7110* *Aktīvi augstie purvi* un 91D0* *Purvaini meži*. Īpaši aizsargājamu sugu atradnes tuvumā nav konstatētas.

Atjaunošanas laukums nr. 6 robežojas/pārklājas ar četriem ES nozīmes biotopiem – 3160 *Distrofi ezeri*, 7110* *Aktīvi augstie purvi*, 7140 *Pārejas purvi un slīkšņas* un 91D0* *Purvaini meži*. Aptuveni 500 m rādiusā ap AtjL nr. 6 konstatētas šādas īpaši aizsargājamas un/vai retas ķērpju, augu, bezmugurkaulnieku un putnu sugas: parazitiskā kladonija *Cladonia parasitica*, gada staipeknis *Lycopodium annotinum*, čemurziežu dižtauriņš *Papilio machaon*, mežirbe *Bonasa bonasia*, dzērve *Grus grus*, niedru lija *Circus aeruginosus*, baltmugurdzenis *Picoides leucotos*.

Atjaunošanas laukums nr. 7 robežojas/pārklājas ar diviem ES nozīmes biotopiem – 7110* *Aktīvi augstie purvi* un 91D0* *Purvaini meži*. Īpaši aizsargājamu sugu atradnes tuvumā nav konstatētas.

4.2.5. paredzētās darbības veikšanai nepieciešamie dabas resursi (piemēram, ūdens ieguve) un to izmantošana;

Kūdras aizsprosta izbūves procesā tiek izmantota darba vietas tiešā tuvumā esošā svaigā kūdra vidēji 15–20 m³ apjomā uz katru aizsprostu. Kūdras apjoms variē atkarībā no grāvja platuma un dziļuma.

4.2.6. *piesārņojošo vielu emisija gaisā, ūdenī un augsnē (norādot piesārņojošās vielas, to daudzumu un koncentrāciju), smakas, troksnis, vibrācijas, gaisma, siltums, radiācija;*

Būvniecības tehnikas pārvietošanās un darba procesa laikā atjaunošanas laukumos var rasties īslaicīgs troksnis un augsnes vibrācija. Situācijās, kad būvniecības teknikai ir jāšķērso meliorācijas grāvji, ir paredzams ūdens saduļļojums. Darbs tiek veikts ārpus meža ugunsnedrošā perioda, lai izvairītos no kūdras aizdegšanās riska.

4.2.7. *fiziskās izmaiņas, kas dabā radīsies paredzētās darbības īstenošanas vietā (piemēram, iegūtais derīgo izrakteņu apjoms, nocirstie koki, izmaiņas hidroloģiskajā režīmā, ar apbūvi klātā platība);*

Tiešā ierīkoto aizsprostu tuvumā un tehnikas pārvietošanās ceļā ir paredzama atsevišķu koku nociršana un mehāniska veģetācijas virsmas bojāšana. Citās augsto purvu teritorijās, kur veikta hidroloģiskā režīma stabilizēšana, būvniecības tehnikas pārvietošanās trase 1–4 veģetācijas sezonu laikā ir pilnībā atjaunojusies.

Lai minimizētu ietekmi uz zemesdzīves veģetāciju pie aizsprostiem, būvniecības laikā veģetācijas velēnu novāc un darba beigās pārklāj pabeigto aizsprosta virsmu. Novērojumi no citām senākām kūdras dambju izbūves vietām liecina, ka šādi pārcilāti augi turpina augt un kalpo kā diaspora, lai turpmākajos mēnešos/gados visa aizsprosta virsma apaugtu ar purva veģetāciju.

Vietā, no kurienes tiek izrakta kūdra aizsprosta būvēšanai, paliek līdz 3x3 m² liela bedre aptuveni 2 m dziļumā. Tā pakāpeniski dabiski aizpildās ar gruntsūdeni un aizaug ar vietējo veģetāciju, visbiežāk ar garsmailes sfagnu *Sphagnum cuspidatum* un vizuāli atgādina dabisku augstā purva akaci.

Gruntsūdens līmeņa celšanās ir paredzama amplitūdā par 1–5 cm nelielu nokrišņu apstākļos aptuveni 50–150 m attālumā no grāvja malas, bet maksimālos nokrišņu apstākļos aptuveni 150–250 m attālumā no aizsprostotā grāvja malas. Atjaunošanas pasākumu efekta modelēšanā aizsprostu skaits un izvietojums plānots, lai neveidotos stāvoša ūdens laukumi, bet gan izlīdzinātos gruntsūdens līmeņa svārstības.

4.2.8. *transportēšanas un infrastruktūras prasības (piemēram, nepieciešamie piekļuves ceļi vai cita infrastruktūra, transportēšanas intensitāte un sezona);*

Būvniecības teknikai nepieciešama tieša piekļuve atjaunošanas laukumiem. Nokļūšana uz AtjL nr. 1 un nr. 2 paredzēta no V761 autoceļa Rožupe–Rudzāti–Varakļāni un tālāk pa privātpašumiem, iepriekš vienojoties ar zemes apsaimniekotājiem; uz AtjL nr. 3 no reģionāla grants seguma autoceļa, kas savieno V761 autoceļu ar P62 autoceļu Krāslava–Preiļi–Madona caur apdzīvotām vietām Pelši un Pintāni; uz AtjL nr. 4 un nr. 5 no grants seguma autoceļa “Sēnītes ceļš”, kas savieno apdzīvotu vietu Mežvidi ar P62 autoceļu; uz AtjL nr. 6 no grants seguma autoceļa “Teksasas ceļš”, kas savieno mājas “Bērzi” ar A12 autoceļu Jēkabpils–Rēzekne–Ludza–Krievijas robeža (Terehova); uz AtjL nr. 6 no A12 autoceļa. Atjaunošanas laukumi atrodas tuvu dabas lieguma robežai (t.i. purva perifērijā), tādēļ tehnikas pārvietošanās pa purvu un bioloģiski vērtīgām platībām paredzēta minimālā apjomā. Vietās ar blīvu kokaudzi paredzama atsevišķu koku nozāģēšana, lai nodrošinātu piekļuvi paredzētajai aizsprosta izbūves vietai.

4.2.9. *paredzētās darbības īstenošanai nepieciešamās būvniecības norises laiks un ilgums;*

Darbs ir sezonāls (periodiskums) – saskaņā ar MK noteikumiem nr. 264 “Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi”, darbība iespējama tikai ārpus putnu ligzdošanas laika, t.i. no 31. jūlija līdz 15. martam. Būvniecības darbus paredzēts veikt 2025. gadā

periodā no 1. augusta līdz 31. decembrim, nepieciešamības gadījumā tos turpinot arī 2026. gadā līdz 15. martam.

4.3. informācija par ietekmējamām īpaši aizsargājamām sugām un biotopiem, pamatojoties uz šādiem kritērijiem:

4.3.1. īpaši aizsargājami biotopi, to apdraudētības, aizsardzības un saglabāšanas pakāpe un atjaunošanās iespējas, to platība (pamatojoties uz jaunāko pieejamo informāciju), kā arī to aizsardzības statusa novērtējums valstī;

Darbības rezultātā sagaidāma labvēlīga ietekme uz piecu ES nozīmes biotopu stāvokli:

7110* *Aktīvi augstie purvi* – kopumā teritorijā biotops aizņem 3809,37 ha un novērtēts izcilā–labā stāvoklī. Esošajā situācijā nosusināšanas rezultātā nelabvēlīgi tiek ietekmēti 40 ha. Balstoties uz hidroloģiskās modelēšanas rezultātiem, maksimālo nokrišņu situācijā atjaunošanas pasākumu rezultātā labvēlīga ietekme paredzama uz 234,42 ha no biotopa kopplatības dabas liegumā. Valstī biotopa stāvoklis ir nelabvēlīgs–nepietiekams, stabils.

7120 *Degradēti augstie purvi, kuros iespējama vai noris dabiskā atjaunošanās* – kopumā teritorijā biotops aizņem 25,56 ha. Esošajā situācijā nosusināšanas rezultātā nelabvēlīgi tiek ietekmēti 25,56 ha. Balstoties uz hidroloģiskās modelēšanas rezultātiem, maksimālo nokrišņu situācijā atjaunošanas pasākumu rezultātā labvēlīga ietekme paredzama uz 24,29 ha no biotopa kopplatības dabas liegumā. Valstī biotopa stāvoklis ir nelabvēlīgs–slikts, tendence nezināma.

9020* *Veci jaukti platlapju meži* – kopumā teritorijā biotops aizņem 14,42 ha un novērtēts labā–vidējā stāvoklī. Esošajā situācijā nosusināšanas rezultātā nelabvēlīgi tiek ietekmēti 4 ha. Balstoties uz hidroloģiskās modelēšanas rezultātiem, maksimālo nokrišņu situācijā atjaunošanas pasākumu rezultātā labvēlīga ietekme paredzama uz 1,65 ha no biotopa kopplatības dabas liegumā. Valstī biotopa stāvoklis ir nelabvēlīgs–slikts, stabils.

9160 *Ozolu meži (ozolu, liepu un skābaržu meži)* – kopumā teritorijā biotops aizņem 24,58 ha un novērtēts labā–zemā stāvoklī. Esošajā situācijā nosusināšanas rezultātā nelabvēlīgi tiek ietekmēti 0,76 ha. Balstoties uz hidroloģiskās modelēšanas rezultātiem, maksimālo nokrišņu situācijā atjaunošanas pasākumu rezultātā labvēlīga ietekme paredzama uz 10,88 ha no biotopa kopplatības dabas liegumā. Valstī biotopa stāvoklis ir nelabvēlīgs–slikts, stabils.

91D0* *Purvaini meži* – kopumā teritorijā biotops aizņem 1045,19 ha un novērtēts labā–zemā stāvoklī. Esošajā situācijā nosusināšanas rezultātā nelabvēlīgi tiek ietekmēti 240 ha. Balstoties uz hidroloģiskās modelēšanas rezultātiem, maksimālo nokrišņu situācijā atjaunošanas pasākumu rezultātā labvēlīga ietekme paredzama uz 380,22 ha no biotopa kopplatības dabas liegumā. Valstī biotopa stāvoklis ir nelabvēlīgs–nepietiekams, stabils.

4.3.2. īpaši aizsargājamās sugas, to populāciju lielums (tai skaitā attiecībā pret populācijas lielumu valstī kopumā), populācijas izolācijas pakāpe attiecībā pret citām tās pašas sugas populācijām un šīs sugas dabisko izplatību kopumā (pamatojoties uz jaunāko pieejamo informāciju), kā arī to aizsardzības statusa novērtējums valstī;

Izvērtējuma autoru kompetencē ir sēņu, ķērpju, sūnu un vaskulāro augu sugas, tādēļ tālāk netiek analizēti bezmugurkaulnieki un putni. No dabas liegumā konstatētajām īpaši aizsargājamām sugām populāciju lieluma raksturojums pieejams par šādām sugām:

Kladoniju apakšģints kladīnas *Cladonia* spp. – nereti sastopami augsnes ķērpji dabiska augstā purva biotopā, to populācijas stāvoklis dabas liegumā un Latvijā novērtēts kā labvēlīgs. Populācijas lielums un izolācijas pakāpe nav pētīta. Aizsardzības statuss Latvijā ir nelabvēlīgs–nepietiekams, tendence nezināma;

Staipekņu klase *Lycopodium spp.* – ļoti bieži sastopami sporaugi susinātos mežos purva perifērijā un arī degradētā augstajā purvā. Augu populācijas stāvoklis dabas liegumā un Latvijā novērtēts kā labvēlīgs. Populāciju lielums nav pētīts. Ņemot vērā sugu saistību ar ietekmētiem purviem un purvainajiem mežiem, kas Latvijā kopumā ir bieži sastopami, sugu populāciju nevar uzskatīt par izolētu. Aizsardzības statuss Latvijā ir nelabvēlīgs–nepietiekams, tendence stabila;

Sfagni *Sphagnum spp.* – dominējošā sūnu ģints augstajā purvā un purvainajos mežos. Sūnu populāciju stāvoklis dabas liegumā un Latvijā novērtēts kā labvēlīgs. Populāciju lielums nav pētīts. Ņemot vērā blīvu augsto purvu sastopamību Jersikas līdzenumā, ģints populāciju nevar uzskatīt par izolētu. Aizsardzības statuss Latvijā ir labvēlīgs, tendence nezināma.

4.3.3. īpaši aizsargājamo sugu un tām raksturīgo dzīvotņu platības, apdraudētības, aizsardzības un saglabāšanās pakāpe un atjaunošanās iespējas;

Visas analizētās aizsargājamās sugas (4.3.2. punkts) raksturīgas ES nozīmes biotopos 7110* *Aktīvi augstie purvi*, 7120 *Degradēti augstie purvi*, kuros iespējama vai noris dabiskā atjaunošanās, 91D0* *Purvaini meži*, kas detalizētāk analizēti 4.3.1. punktā.

4.4. visu paredzētās darbības un ietekmju novērtējums uz Natura 2000 teritoriju, tās ekoloģiskajām funkcijām, integritāti un izveidošanas un aizsardzības mērķiem:

Informācija par ietekmju novērtējumu ir apkopota 1. pielikumā.

4.4.1. īpaši aizsargājamā biotopa vai sugas dzīvotnes platība;

Paredzētās darbības mērķis ir aizsargājamo purvu un mežu biotopu apsaimniekošana, stabilizējot tajos hidroloģisko režīmu. Kā galvenais indikators, kas kalpo ietekmes novērtēšanai, tiek izmantota divu purva biotopu platības izmaiņu tendence – pieaugoša biotopa 7110* *Aktīvi augstie purvi* platība un sarūkoša biotopa 7120 *Degradēti augstie purvi* platība. Biotopa 7120 vietā, uzlabojoties hidroloģiskajiem apstākļiem, pakāpeniski ieviešas dabiskam augstajam purvam raksturīgā veģetācija un attīstās vides apstākļi, kas ir priekšnosacījums biotopa 7110* vai 91D0* klasificēšanai. Balstoties uz hidroģeoloģiskās modelēšanas datiem, paredzams, ka 24,29 ha no biotopa 7120 platības laika gaitā attīstīsies par 7110* vai 91D0* biotopu.

4.4.2. īpaši aizsargājamās sugas populācijas blīvums;

Latvijā pētījumi par aizsargājamo sugu populācijas blīvuma tendencēm ir pieejami ierobežotā apjomā (piemēram, par medījamām zīdītāju sugām, aizsargājamām rāpuļu un putnu sugām). Šī novērtējuma autoriem nav informācijas, vai šādi pētījumi ir veikti par dabas liegumā “Lielais Pelečāres purvs” konstatētajām aizsargājamām augu sugām.

4.4.3. īpaši aizsargājamā biotopa vai sugas dzīvotnes fragmentācija;

Paredzētā darbība plānota dabas lieguma perifērijā, neietekmējot teritorijas ārpus dabas lieguma robežas. Dabas liegumā biotopu izvietojums ir koncentrēts bez fragmentācijas pazīmēm, tādēļ nav sagaidāma ietekme uz šo parametru.

4.4.4. traucējums (piemēram, troksnis, gaismas avots) īpaši aizsargājamām sugām;

Būvniecības tehnikas pārvietošanās ceļā un darba vietā aizsprostu ierīkošanas vietās ir paredzams īslaicīgs troksnis, augsnes virsmas vibrācijas, saduļļojums meliorācijas grāvjos, zemsedzes

mehāniska bojāšana, kas var radīt nelabvēlīgu ietekmi uz tādām aizsargājamām sugām kā *Sphagnum* spp. ģints sūnas un *Lycopodium* spp. ģints staipekņi, kas bieži sastopami dabas liegumā. Traucējums ir īslaicīgs un, ņemot vērā sugu sastopamību, – nebūtisks lokālā, reģiona vai valsts mērogā.

4.4.5. īpaši aizsargājamā biotopa vai sugas dzīvotnes izolēšana (nošķiršana) no citiem tādiem pašiem biotopiem vai sugas dzīvotnēm;

Paredzētās darbības rezultātā biotopu izolēšana netiek ne veicināta, ne novērsta, ja gadījumā tāda ir raksturīga sākumstadijā.

4.4.6. izmaiņas īpaši aizsargājamā biotopa vai sugas dzīvotnes kvalitātē (tam raksturīgajās struktūrās un funkcijās);

Paredzams, ka hidroloģiskā režīma stabilizēšanas rezultātā uzlabosies kvalitāte apsaimniekošanas pasākumu tiešās ietekmes zonā esošajos ES nozīmes biotopos kopā 651 ha platībā. Pēc platības lielākā ietekme sagaidāma uz biotopiem 91D0* *Purvaini meži* – 380 ha, 7110* *Aktīvi augstie purvi* – 234 ha un 7120 *Degradēti augstie purvi, kuros iespējama vai noris dabiskā atjaunošanās* – 24 ha. Citus biotopus paredzētā darbība skars mazāk nekā 10 ha platībā (9160 *Ozolu meži (ozolu, liepu un skābaržu meži)* – 10 ha; 9020* *Veci jaukti platlapju meži* – 1,6 ha). Pēc aizsprostu izbūves uz meliorācijas grāvjiem tiks novērsta nosusināšanas radītā ietekme, kas šobrīd izpaužas kā biotopam neraksturīgas veģetācijas, lielas gruntsūdens līmeņa svārstības, pastiprināts plūdu risks, kūdras virsmas neatgriezeniska oksidēšanās, purva ekosistēmai raksturīgo funkciju kavēšana. Paaugstinot gruntsūdens līmeni par 1–5 cm meliorācijas grāvju apkārtnē, sagaidāma pakāpeniska kūdras samitrināšanās. Tas veicinās labvēlīgu apstākļu attīstīšanos, lai ieviestos mitrummīloši augi, galvenokārt *Sphagnum* ģints sūnas. Sfagnu klātbūtne pakāpeniski novērsīs degradētiem biotopiem tipisko augu sugu izplatību, bet veicinās raksturīgo sugu ieviešanos, ieskaitot retas un aizsargājamās sugas.

4.4.7. izmaiņas likumsakarībās un mijiedarbībās, kuras nosaka *Natura 2000* teritorijas struktūru un funkcijas;

Dabas lieguma un *Natura 2000* teritorijas “Lielais Pelečāres purvs” atbilstība aizsargājamas teritorijas statusam ir vairāku ES nozīmes biotopu sastopamības dēļ – 7110* *Aktīvi augstie purvi*, 7140 *Pārejas purvi un slīkšņas*, un 91D0* *Purvainie meži*. Purvu biotopu ekoloģiskā un vielu aprites funkcija reģionālā mērogā ir nokrišņu savākšana un lēna to atdošana piegulošajām teritorijām, novēršot applūšanas un plūdu riskus; kūdras veidošana, tādejādi akumulējot oglekli un samazinot siltumnīcas efektu izraisošo gāzu emisijas. Stabilizējot hidroloģisko režīmu, tiks ilgtermiņā veicinātas dabiskām purvu ekosistēmām raksturīgās funkcijas.

4.5. visu paredzētās darbības kumulatīvo ietekmju (saistībā ar citām darbībām) identificēšana un apraksts:

Dabas liegumā “Lielais Pelečāres purvs” ir identificēta viena ietekme, kas analizēta kumulatīvo ietekmju aspektā:

a) *mežsaimnieciskā darbība un meža meliorācijas sistēmu atjaunošana dabas liegumam piegulošajās meža teritorijās* – purvu kompleksos galvenokārt raksturīga pārmitru un mitru mežu tipu attīstīšanās (purvaiņu meži uz slapjām kūdras augsnēm kā purvāji un niedrāji, kopā dabas liegumā 684 ha jeb 39 % no mežu kopplatības). Nereti, lai pastiprinātu koku biomasas veidošanos un koku caurmēra pieaugumu, mežos tiek ierīkotas meliorācijas sistēmas (efekts parasti tiek sasniegts viena meža nogabala robežās), kā rezultātā attīstās kūdreņi jeb meži uz nosusinātām

kūdras augsnēm (viršu kūdreņi, mētru kūdreņi). Dabas liegumā nosusināti meži neaizņem lielas platības (kopā 275 ha jeb 16 % no lieguma mežu kopplatības), turklāt daļa no tiem atbilst ES nozīmes biotopa statusam. Jaunu grāvju ierīkošana vai esošo grāvju tīrīšana dabas lieguma teritorijā netiek plānota, bet to veic piegulošajās meža zemēs ārpus lieguma robežas. Lai šādu meliorācijas sistēmu ietekme nemazinātu paredzēto hidroloģiskā režīma stabilizēšanas darbu efektivitāti vai neradītu jaunu negatīvu ietekmi, meža zemju apsaimniekošana ārpus dabas lieguma tiek saskaņota ar dabas vērtību saglabāšanu uzraugošajām institūcijām. Analogi, paredzētā darbība ir plānota un balstīta uz hidroloģiskās modelēšanas rezultātiem, lai gruntsūdens līmeņa celšanās nebūtu meža zemēs, kas atrodas ārpus dabas lieguma, kā arī ES nozīmes meža biotopos, lai gan šādā veidā netiek sasniegts maksimālais atjaunošanas efekts dabas lieguma teritorijā ietilpstošajos degradētajos biotopos.

4.6. argumentēts apraksts par tām paredzētās darbības ietekmēm vai ietekmju kombinācijām, kurām atbilstoši 4.4. un 4.5. apakšpunktā minētajam novērtējumam:

4.6.1. būs vai varētu būt būtiska negatīva ietekme uz Natura 2000 teritoriju, tās ekoloģiskajām funkcijām, integritāti un aizsardzības un izmantošanas mērķiem;

Paredzētā darbība neveicinās esošo ārējo ietekmju (t.i. mežu meliorācijas) intensitātes mazināšanu, tomēr novērsīs senāk veiktu saimnieciskās darbības ietekmju radītā efekta samazināšanu. Tā rezultātā uzlabosies *Natura 2000* teritorijas funkcijas – bioloģiskās daudzveidības ilgtspējīga saglabāšana, nokrišņu ūdens regulēšana un siltumnīcas efekta gāzu emisiju samazināšana.

4.7. pamatojums, kāpēc paredzēto darbību nepieciešams īstenot jebkurā gadījumā (ja atbilstoši novērtējuma rezultātiem paredzētās darbības ietekme uz Natura 2000 teritoriju, tās ekoloģiskajām funkcijām, integritāti un izveidošanas un aizsardzības mērķiem būs būtiski negatīva), lai nodrošinātu:

4.7.1. sabiedrībai nozīmīgu interešu (arī sociālo vai ekonomisko interešu) apmierināšanu (ja teritorijā nav Eiropas Savienības prioritāro sugu vai biotopu);

Paredzētā darbība uzlabos ES nozīmes aizsargājamo biotopu un Biotopu Direktīvā iekļauto sugu dzīvotņu un augtņu kvalitātes uzlabošanu un saglabāšanu ilgtermiņā.

4.7.2. sabiedrības drošības interešu apmierināšanu;

Paredzētā darbība tieši neadresē sabiedrības drošības jautājumu, tomēr ietver iespēju ilgtermiņā nodrošināt vidi kopienām ar dažādu reliģisko un etnisko piederību, realizēt nacionālās paražas (piemēram, ogošanu, sēņošanu) un īstenot dažādus dzīvesveidus kā putnu vērošana, dabas fotogrāfija, medniecība u. tml.

4.7.3. vides aizsardzības interešu apmierināšanu;

Atjaunojot degradētas ekosistēmas, tiek ilgtermiņā nodrošināta teritorijai tipiskās floras un faunas sastopamība, samazināts (potenciāli) invazīvu sugu ieviešanās risks, biotopiem raksturīgo funkciju atjaunošana – konkrētāk, hidroloģiskā režīma regulēšana, kūdras veidošana un siltumnīcas efektu izraisošo gāzu emisiju samazināšana, purva degumu izcelšanās riska samazināšana.

4.7.4. citu sabiedrībai sevišķi svarīgu interešu apmierināšanu;

Purvu ekosistēmas Latvijā samērā bieži tiek izvēlētas kā pētījuma objekts dabaszinību studijās – ģeoloģijā paleontoloģijas, kvartārģeoloģijas un ģeomorfoloģijas apakšnozarēs, bioloģijā ekoloģijas, botānikas, dendrohronoloģijas un zooloģijas apakšnozarēs.

4.8. pasākumi paredzētās darbības negatīvās ietekmes samazināšanai – tehnoloģiskie un citi risinājumi, lai novērstu vai mazinātu paredzētās darbības nelabvēlīgo ietekmi, to pamatojums, ieviešanas grafiks, kā arī pasākumu monitoringa plāns:

Paredzētā darbība vērtējama ar potenciāli negatīvu ietekmi uz dabas liegumam piegulošajām mežu teritorijām. Lai pēc meliorācijas grāvju aizsprostošanas gruntsūdens līmeņa izmaiņas neskartu nosusinātos meža nogabalus, veikta hidroģeoloģiskā modelēšana. Izmantojot tādas kritērijus kā kūdras slāņa dziļums, vidējais un maksimālais nokrišņu daudzums, evapotranspirācija, meliorācijas grāvju dziļums un platums, ūdens plūsmas virziens, vietas topogrāfija, veikta aizsprostu izvietojuma un skaita modelēšana, kā rezultātā iegūta informācija par atjaunošanas pasākumu ietekmes zonu. Gadījumos, kad ietekmes zona skartu piegulošos meža nogabalus, veiktas modeļa korekcijas un aizsprostu novietojuma pārbīde. Lai novērotu, vai plānotās darbības efekts tiek sasniegts pēc plānotā scenārija, teritorijā ir ierīkotas hidroģeoloģiskā režīma mērījuma akas ar automatiskajiem nolasītājiem un pastāvīgie veģetācijas monitoringa parauglaukumi. Mērījumi un sugu uzskaitē uzsākta pirms darbu veikšanas un tiks turpināta arī pēc tam, lai nepieciešamības gadījumā aizsprostus nojauktu un novērstu nevēlamu gruntsūdens līmeņa celšanos.

4.9. paredzētie kompensējošie pasākumi, ja tādi nosakāmi saskaņā ar likumu "[Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām](#)", to izvēles pamatojums un ieviešanas grafiks, kā arī pasākumu monitoringa plāns:

Paredzētās darbības rezultātā radīto negatīvo ietekmju kompensējošie pasākumi un plānotās/uzsāktās monitoringa aktivitātes apkopotas novērtējuma 2. pielikumā.

4.10. paredzētās darbības ietekmes novērtējumu veikušo ekspertu atzinumu kopijas:

Paredzētās darbības ietekmes noteikšanai ir veikta hidroģeoloģiskā modelēšana un apkopots eksperta–hidroģeologa novērtējums par algoritmiski ģenerētām grāvju aizsprostu vietām, kas iekļautas Hidroģeoloģiskā režīma atjaunošanās plānā dabas liegumam “Lielais Pelečāres purvs”. Dokuments ir pievienots šī novērtējuma 5. pielikumā.

4.11. izmantotās informācijas avotu saraksts

Auniņš, A. (red.), 2013. Eiropas Savienības aizsargājamie biotopi Latvijā. Noteikšanas rokasgrāmata. 2. papildināts izdevums. Rīga: Latvijas Dabas fonds, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, 320 lpp.

Daugavpils Universitāte, 2017. Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas dabas lieguma “Lielais Pelečāres purvs” dabas aizsardzības plāns, 2017.–2027. Daugavpils: Daugavpils Universitātes Dabas izpētes un vides izglītības centrs, 85 lpp.

Haapalehto, T. O., Vasander, H., Jauhiainen, S., Tahvanainen, T., Kotiaho, J. S., 2011. The effects of peatland restoration on water-table depth, elemental concentrations, and vegetation: 10 years of changes. *Restoration Ecology*, 19(5): 587–598.

Kalniņa A., 1995. Klimatiskā rajonēšana. Latvijas daba. Enciklopēdija „Latvija un latvieši”. Sējums 2. Rīga, 245. lpp.

Laine, J., Vasander, H., Laiho, R., 1995. Long-term effect of water level drawdown on the vegetation of drained pine mires in southern Finland. *Journal of Applied Ecology*, 32: 785–802.

Nusbaums, J., 2008. Nosusināšanas ietekmes novērsšana augstajos purvos. Grām.: Pakalne, M., (red.). Purvu aizsardzība un apsaimniekošana īpaši aizsargājamās dabas teritorijās Latvijā. Rīga: Jelgavas tipogrāfija, 118–131. lpp.

Pakalne, M., Etzold, J., Ilomets, M., Jarašius, L., Pawlaczyk, P., Bociąg, K., Chlost, I., Cieślinski, R., Gos, K., Libauers, K., Purre, A.-H., Sendžikaite, J., Strazdiņa, L., Truus, L., Zableckis, N., Jurema, L., Kirschey, T., 2021. Best practice book for peatland restoration and climate change mitigation. Experiences from LIFE Peat Restore project. Riga: University of Latvia, 184 p.

Pakalne, M., Strazdiņa, L. (red.), 2013. Augsto purvu apsaimniekošana bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai Latvijā. Rīga: Hansa Print Riga, 245 lpp.

Priede, A. (red.), 2017. Aizsargājamo biotopu saglabāšanas vadlīnijas Latvijā. 4. Sējums. Purvi, avoti un avoksnāji. Sigulda: Dabas aizsardzības pārvalde, 208 lpp.

Salmiņa, L., Bambe, B., 2008. Apsaimniekošanas ietekme uz purvu veģetāciju. In: Pakalne, M. (red.), 2008. Purvu aizsardzība un apsaimniekošana īpaši aizsargājamās dabas teritorijās Latvijā. Rīga: Latvijas Dabas fonds, 152. –157. lpp.

5. Iesniegumam pievienoti šādi dokumenti:

- a. Teritorijas karte, kurā attēlota darbības norises vieta (mērogs vismaz 1:10000) (3., 4. pielikums);
- b. Hidroloģiskā režīma atjaunošanas plāns dabas liegumam “Lielais Pelečāres purvs” (5. pielikums);

1. pielikums

Dabas liegumā, Natura 2000 teritorijā "Lielais Pelecāres purvs" paredzētās darbības ietekmes novērtējums

Nr. p.k.	Kritēriji	Atbilstošo indikatoru piemēri	Indikatora kvantitatīvais rādītājs vai identificēta tendence (piemēram, samazinās, nemainās vai palielinās)	Piezīmes
1	Īpaši aizsargājamā biotopa platība	Biotopa platības izmaiņas (ha) un attiecība (%) pret biotopa platību konkrētajā Natura 2000 teritorijā: 3160 <i>Distrofi ezeri</i> (-); 7110* <i>Aktīvi augstie purvi</i> (24,29 ha; 0,64 %) 7120 <i>Degradēti augstie purvi, kuros iespējama vai noris dabiskā atjaunošanās</i> (-24,29 ha; 95 %); 7140 <i>Pārejas purvi un slīkšņas</i> (-); 7150 <i>Rhynchosporion albae pioniersabiedrības uz mitras kūdras vai smilts</i> (-); 9010* <i>Veci vai dabiski boreāli meži</i> (-); 9020* <i>Veci jaukti platlapju meži</i> (-); 9080* <i>Staignāju meži</i> ; 9160 <i>Ozolu meži (ozolu, liepu un skābaržu meži)</i> (-); 91D0* <i>Purvaini meži</i> (24,29 ha; 2,3 %)	Nemainās; Palielinās; Samazinās; Nemainās; Nemainās; Nemainās; Nemainās; Nemainās; Nemainās; Nemainās;	Biotopa 7120 vietā pēc apsaimniekošanas pasākumu īstenošanas pakāpeniski attīstīsies 7110* vai 91D0* biotops, citu biotopu platība plānotās darbības rezultātā netiek ietekmēta
2	Īpaši aizsargājamās sugas populācijas blīvums	Izmaiņas populācijas blīvumā Nav datu	Nav datu	
3	Īpaši aizsargājamā biotopa vai sugas dzīvotnes fragmentācija	Fragmentācijas pakāpe, nepārtrauktība vai pastāvīgums, attiecība pret sākotnējo stāvokli Nemainās	Nemainās	
4	Traucējums īpaši aizsargājamām sugām	Ilgums vai pastāvīgums, attālums no teritorijas Īslaicīgs traucējums darbu veikšanas laikā	Nebūtisks	Būvniecības tehnikas pārvietošanās un darbu veikšanas laikā dabas lieguma teritorijā ir iespējams īslaicīgs tehnikas radīts troksnis un ūdens saduļļojums meliorācijas grāvjos, iespējama veģetācijas virsmas mehāniska bojāšana

Nr. p.k.	Kritēriji	Atbilstošo indikatoru piemēri	Indikatora kvantitatīvais rādītājs vai identificēta tendence (piemēram, samazinās, nemainās vai palielinās)	Piezīmes
5	Īpaši aizsargājamā biotopa vai sugas dzīvotnes izolētība (nošķirtība) no citiem tādiem pašiem biotopiem vai sugas dzīvotnēm	Izolētības (nošķirtības) pakāpe Nemainās	Nemainās	
6	Izmaiņas īpaši aizsargājamā biotopa vai sugas dzīvotnes kvalitātē (tam raksturīgajās struktūrās un funkcijās)	Relatīvās izmaiņas hidroloģiskajā režīmā: 3160 <i>Distrofi ezeri</i> (-); 7110* <i>Aktīvi augstie purvi</i> (234,42 ha) 7120 <i>Degradēti augstie purvi, kuros iespējama vai noris dabiskā atjaunošanās</i> (24,29 ha); 7140 <i>Pārejas purvi un slīkšņas</i> (-); 7150 <i>Rhynchosporion albae pioniersabiedrības uz mitras kūdras vai smilts</i> (-); 9010* <i>Veci vai dabiski boreāli meži</i> (-); 9020* <i>Veci jaukti platlapju meži</i> (1,65 ha); 9080* <i>Staignāju meži</i> (-); 9160 <i>Ozolu meži (ozolu, liepu un skābaržu meži)</i> (10,88 ha); 91D0* <i>Purvaini meži</i> (380,22 ha)	Uzlabojas vai tiek saglabāts ilgtermiņā hidroloģiskais režīms un biotopu kvalitāte kopā 651,468 ha ES nozīmes biotopu	
7	Izmaiņas likumsakarībās un mijiedarbībās, kuras nosaka teritorijas struktūru un funkcijas	Relatīvās izmaiņas hidroloģiskajā režīmā: Pēc apsaimniekošanas pasākumu īstenošanas aktīvā augstā purva biotopā tiks samazinātas gruntsūdens svārstības, kas radušās meliorācijas rezultātā, un uzlabosies kūdras veidošanās īpašības, veicinot siltumnīcas efektu izraisošo gāzu uzkrāšanu	Biotopā 7110* <i>Aktīvi augstie purvi</i> labvēlīga ietekme pēc hidroloģiskā režīma stabilizēšanas paredzama 234,42 ha platībā	

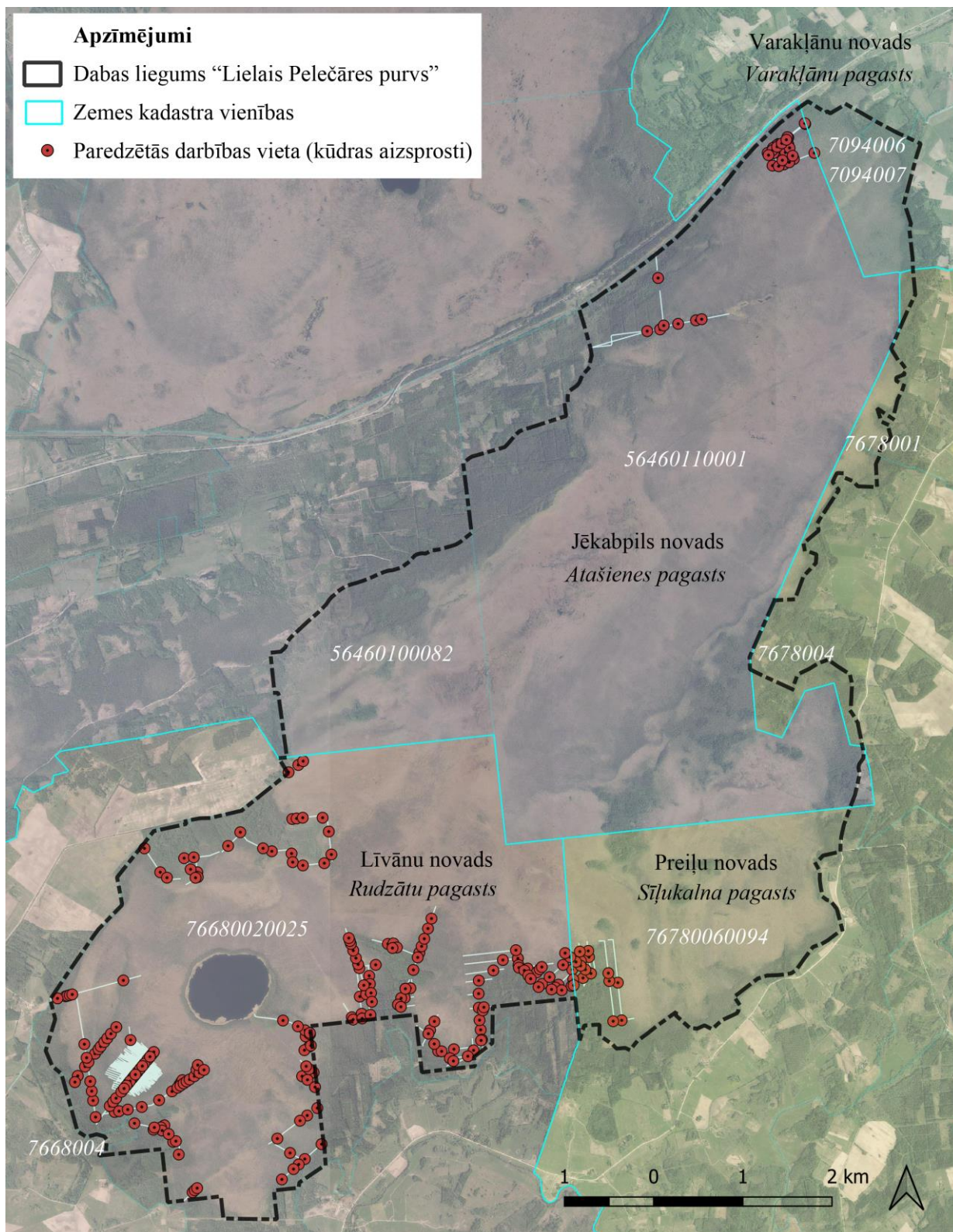
2. pielikums

Dabas liegumā, Natura 2000 teritorijā “Liela Pelečāres purvs” paredzētās darbības ietekmi samazinošie pasākumi

Nr. p.k.	Ietekmi samazinošā pasākuma nosaukums	Informācija par to, vai ietekmi samazinošais pasākums neradīs negatīvu ietekmi uz Natura 2000 teritorijas integritāti	Informācija par to, kā pasākums samazinās paredzētās darbības negatīvo ietekmi uz Natura 2000 teritorijas integritāti	Informācija par pasākuma īstenotāju un pasākuma īstenošanas veidu	Informācija par to, kā pasākums nodrošinās plānoto rezultātu	Informācija par laika grafiku, kas saskaņots ar paredzētās darbības īstenošanu, kādā pasākums tiks īstenots	Paskaidrot ietekmi samazinošā pasākuma uzraudzības (monitorēšanas) procesu, kā arī to, kā tiks risināts jautājums, ja ietekmi samazinošais pasākums nenodrošinās plānoto rezultātu
1	Gruntsūdens līmeņa celšanās novēršana dabas lieguma robežai piegulošos meža nogabalos	Ietekmi samazinošais pasākums neradīs negatīvu ietekmi uz Natura 2000 teritorijas integritāti	Ietekmi samazinošais pasākums neradīs negatīvu ietekmi uz Natura 2000 teritorijas integritāti	Izmantota hidroģeoloģiskā modelēšana (veic Latvijas Universitātes Skaitliskās modelēšanas institūts), lai plānotu aizsprostu izvietojumu un skaitu tā, lai gruntsūdens līmeņa stabilizēšana notiktu tikai dabas lieguma teritorijā	Ievērojot piesardzības principu, joprojām tiek veicināta biotopu atjaunošana kopā līdz 794 ha, ieskaitot 651 ha ES nozīmes biotopu	2023. gada augusts – 2024. gada oktobris	Ierīkotas gruntsūdens līmeņa mērīšanas akas ar automātiskajiem mērītājiem (logeriem), ierīkoti pastāvīgā veģetācijas monitoringa parauglaukumi; kūdras aizsprosta nojaukšana nevēlamas gruntsūdens līmeņa celšanās gadījumā
2	Zemsedzes virsmas saudzēšana aizsprostu vietā būvniecības darbu laikā	Ietekmi samazinošais pasākums neradīs negatīvu ietekmi uz Natura 2000 teritorijas integritāti	Ietekmi samazinošais pasākums neradīs negatīvu ietekmi uz Natura 2000 teritorijas integritāti	Būvdarbu veicējs un koordinators SIA “AGS Systems” iepazīstas ar kūdras aizsprostu būvniecības pamatprincipiem un darba etapiem, lai saudzētu zemsedzes veģetāciju, ko izmanto pabeigta aizsprosta virsmas pārklāšanai	Ievērojot norādes par veģetācijas velēnas saglabāšanu un novietošanu virs pabeigta kūdras aizsprosta, tiek veicināta zemsedzes ātrāka atjaunošanās būvniecības darbu vietā un novērsts kūdras erozijas risks	2025. gada 1. augusts–2026. gada 15. marts	Būvniecības darbu uzraugs novērtē katra pabeigta kūdras aizsprosta kvalitāti. Nav nepieciešami papildus pasākumi, ja gadījumā veģetācijas velēnu nav iespējams saglabāt vai arī tā ir izteikti degradēta nosusināšanas rezultātā

3. pielikums

Natura 2000 teritorijas, dabas lieguma "Lielais Pelečāres purvs" karte ar paredzētās darbības vietām

4. pielikums

Natura 2000 teritorijas, dabas lieguma "Lielais Pelečāres purvs" karte 1:10000 mērogā ar paredzētās darbības vietām (atjaunošanas laukumiem nr.1-7) un modelēto paredzētās darbības ietekmes zonu, izmantojot 1, 2, 3, 4, 5 cm gruntsūdens līmeņa celšanās kritēriju

